

příloha

3

ústřední dům
lidové
umělecké
tvořivosti

Praha 1970

Textová příloha DIVADELNÍ VÝCHOVY č. 3

PAN UČITEL MÁ JASNO

Pásmo veršů M. Holuba sestavila

Šárka Štembergová - Kratochvílová

Pan učitel má jsme

Pásmo veršů M. Holuba sestavila Š. Štembergová - Kratochvílová

1. dívka - před oponou místo prologu

Ruka

Podali jsme ruku trávě -
a je to ohlílí.

Podali jsme ruku ohni -
a je to raketa.

(Když dorecituje, objeví se
z obou stran opony další dvě
dívky, společně recitují:)

Zvolna,
opatrně
podáváme ruku
lidem,
některým lidem -

Prohřát lidským teplem

Vezmou	Celý život	
kousek světa	čekají	
dají ho	na karbanátek.	(Opona se rozevře,
do kastrolku,	Ale pod pokličkou	na židli sedí žáček,
ohřívají,	jsou	učitel v důstojném
duší	rovnice	postojí nad ním.)
ve vlastní šťávě,	mráz	
naslouchají	a plameny.	
cituplnému škvíření.		

Učitel (dialog bez vypravěče. Uvozovací věty říkají jednající osoby)

Země se točí

Říká žáček

Nikoli, země se točí

Říká učitel

Hory se zelenají

Říká žáček

nikoli, hory se zelenají

Říká učitel

Dvakrát dvě jsou čtyři

Říká žáček

Dvakrát dvě jsou čtyři

opravuje ho učitel

Protože učitel to ví líp

(Následující básni útočí 2., 3.
a 4. dívka na učitele, ať ho
vytlačí ze scény.)

Nemocný slabikář

I slabikář

jednou

onemocní

neboť

děti jsou hodné a pracovité,
ale není to tak docela pravda,
listí opadává na podzim,
ale není to tak docela pravda,
plamen pálí, měsíc svítí,
ale není to tak docela pravda,
táta se může přetrhnout,
ale není to tak docela pravda,
tohle je teď a tohle je potom,
ale není to tak docela pravda

I slabikář

jednou

onemocní tím,

co není tak docela pravda,

nejhorší

nakažlivou

nemocí

s papírovými horečkami,

černobílými vidinami,

s pověřčivými skvynami

(UČ) "Moudří mužové

obváří slabikář,

přikryjí slabikář,

samknou slabikář

(lepší polopravda než nic)"

Ale slabikář

bude mluvit

ze sna

nevěřte na duchy,

nevěřte na gyps,

na oči, na uši,

nevěřte na řeči,

slabikář

bude mluvit

ze sna,

lepší provizorní nic

než definitivní polopravda,

bude volat

Dejte si práci, hergot,

lámejte si makovice,

nelžete si do kapsy

(Uč) "Moudří mužové

odsoudí nepřítelny slabikář

Za nespisovnost

k zhudebnění

k plakátování

k překladu

do mrtvého jazyka,"

(Žáček)

a děti si musí

samy

namalovat slabikář,

některé malují tečku,

některé malují slunce

některé dělají kruh

podle kružítka, na výbornou

(Uč)

A učitel řekne,

tohle jakživ

nestačím probrat

a prozkoušet.

(Scéna se vyprázdní, na předscénu

1. dívka a žáček)

Počátek světa

(1.dív.)

Toto je nebe

a toto je země,

nebo jako mrazení v týle

země jako kůže na dlaních.

Toto je strom,

ruka podaná vzhůru

toto je kámen,

slza horizontu.

Toto je krev
a toto je vítr,
nesmírné vanutí osudu
na sever, na východ,
na západ, na jih,
toto uchovej, toto zlom,
sem zavěs ptáka,
zde rozviň cestu,
tudy do hloubky,
tudy ke hvězdám,
jen nezakopni,
nezastuď se -
a utíři si nos!

(Učitel vchází, na jedné straně všichni
ostatní, na druhé s důstojným odstupem
učitel)

Pan učitel

- (Sb.) Pan učitel má jasno.
(Uč.) Součet úhlů v trojúhelníku je $2 R$,
zajíc je hlodavec,
atomy jsou nedělitelné,
vesmír je nekonečný.
Opakujte!
Je zakázáno stoupat na trávníky.
(Sb.) Pan učitel má
naprosto
jasno.
(Uč.) Pan učitel píše pětku
Lobačevskému,
vylučuje Darwina z hodiny přírodopisu
a Einsteina zaznamenává do třídnice
pro rušení klidu,

Pořádek bude!

(1.dívka) (vyjde na předscénu)
Dost na tom, jak venku
klobouk mu leptá žiravina hvězd,
podrážky hryčkou
trnoucí zuby země. (Všichni pryč, na scéně jen 2.dívka)

Země večer

(2.dívka) Jednou večer jsem pohládl zemi
po hřbetě.
Bylo cítit kamennou páteř,
nesoucí hlavu hvězd.
Z hloubky bylo cítit
bezmocné chvění
šedivých pokusných králíčků
(Tma, strašidelné osvětlení)

Třída večer

(Sbor) Hrdinové
jako švábi
vylézají z dějeprawy (Strašidelný pohyb na jevišti),
několik písmen rejdí po stupínku,
duch kaněk stoupá z kalamáře,
neopravené pravopisné chyby
pošťuchují se v lavicích,
ticho kreslí svůj černý obraz
na tabuli,
gypsové oko dává pozor,
gypsové ucho naslouchá.

(1.dívka) Venku
chvěje se zem
pod krokem
dětí
nebo ptáků
nebo faty morgany.

(Všichni pryč, světlo na
velký obraz slepice,
který drží žátek)

Slepice o sobě

(Žáček) Slepice sama o sobě
a nic než slepice
slepice nad slepice,
slepice samospasitelná.

Slepice orel,
slepice kormorán,
slepice svatý Ján
pod skalou.

I zdívo praská,
když se ho dotkne
slepice absolutní,
slepice samodruhá.

A když ji vařili,
velice dlouho
býla
tuhá

(Zajde, na scénu 2. dívka, za-
ujme pózu sochy světlnonoše
z Čechova mostu)

Světlnonoš

(2.dívka) Socha
brodivý
ptakořitný
obratlovec
z podtřídy
světlnonošů,
svítí oblým hlístům
(neboť všechno má svůj účel
na masitých prsou přírody),
proto tedy svítí
oblým a slepým hlístům
a zvěstuje
mřínkům
velikým kamenným hlasem,
že voda plyne,

duch stojí nad vodami
a ve dne že je světlo
a v noci tma

Kde bychom byli
bez světloňošů, (odejde, přichází 3. dívka
mříčkové? se školním obrazem páva)

Páv

(3.dívka) Páv se skládá z hlavy, z karunky a pavího oka.
Jestliže jsou žáci zvědaví, přidáme krk
a ještě jedno paví oko.
Pro obzvláště pokročilé žáky přidáme nohy
a ještě jedno paví oko.
Pro nejlepšího žáka třídy, který svědomitě plní své
funkce, povolíme ještě nejvýše přední část trupu
a další paví oko.
Několik pavích ok máme tak v záloze.

Hlava je na krku,
vedem,
a nohy vespod.
Pera s pavími oky
jsou ladně rozprostřena něco za hlavou.
V každém případě zapřeme žákům zadek.
Neboť jak by si pak mohli vážit páva?

(Na scénu přicházejí ostatní dívky
a Žáček. Ustrašeně se krčí v koutku.
Učitel mluví za scénou)

Hodina kreslení

(Uč.) Hodina kreslení
(Sbor) Vyzáblá múza
nepřetahování
jehlanů a koulí,
pryží a nulátek
rozpíná svou náruč.

(Žáček) Bdí vodnaté oko perspektivy

(Sbor) Je slyšet trávu růst
Podle lineálu.

(1. dívka) A s jemným šustěním
a s dušeným praskotem
umírá pod lavicí
malíř byků z Altamíry
a z Lescaux.

(Uč.) Ticho tam vzadu! (Vsiichni ze scény, zůstává 2.dív-
ka. Zadívá se nepřítomně ven)

Poledne

(2.dívka) Den kotví na mělčině.
Stromy se chvějí štěstím,
zpívají
nesmrtelní motýli.

Nebe je sladké
jako je tvář, již milujeme.

Dětské hlásky se kutálejí po stráni

Slunce,

zpěv,

klid:

něco se chystá.

(Ze zasnění ji vyruší hlas učitele:)

Hodina dějepisu

(Uč.) Hodina dějepisu!

(Pak rozčileně přibíhají ostatní
dívky. Vzrušená nálada jako při
zkoušení z opakování)

(3.dívka) Králové
jako když pouštíš
zlatá prasátka na stěnu.

Lihuprostý papež,
lancknechtí bez rukou,
ruce bez lancknechtů.

(4.dívka) Mrtví jako cezené nudle,
půl kila pobitých
dvě deka popravených,
několik hlav
jako když brambory
navážíš do čepice -

(2.dívka) Géniové spojení spáření letopočtů
stropem sáknou do nekonečna
za plechového hromobití,
kručení žaludků
volání hurá

(3.dívka) Říše vycházejí a zapadají
mávnutím ukazovátka,
krev je vypijákována -

(1.dívka) A jen jeden chlapec,
co vůbec nedával pozor,
se zeptá
mezi dvěma vítěznými vojny najednou:

(Žáček) A bolelo to tenkrát taky?

Návštěva v ZOO (část básně)

(Uč.) Když byli probrání
bezobratlí,
bludné balvany a
skrčky přes koně na řiť,
navštívili jsme
docela malou
zoologickou zahradu
u nás za humny
popílkového diluvia.

Blažený krokodýl

(Dívky přecházejí zvolna
jakoby kolem klecí)

(3.dívka) viděl jsem blaženého krokodýla:
měl své oko, svou mžurku,
svůj placatý kámen,
své slunce o dvou stech wattech,
svou kalnou vodu
své čtyři stěny
a svou skleněnou tabuli vpředu,
aby ho
hodní hošáci
nesežrali.

Skutečný lev

(2.dívka) Kořist mu vyhlídne
zootechnik.
Vola mu složí
řezník
maso mu roztrhá
ošetřovatel.
Stopy čte za něj
odborník s brejlemi.
A větří za něj
veterinář:
TOTO JE LEV
I.
HODNOSTNÍ
TRÍDY

Velmi rozumná opice

(1.dívka) Na kleci je napsáno:

POZOR, TADY JE LEGRACE!

A opice se může přetrhnout.

Jen někdy se zastaví,

jako ukřižovaná

tichým opičím zpěvem

z nesmírné dálky

nebo jako by stála

modelem člověku.

Šaškové

(Žáček) Kam chodí šaškové?

Co jedí šaškové?

Kde spí šaškové?

Co dělají šaškové,

když se už nikdo, ale docela nikdo nesměje, mami?

(Všichni, krom učitele, se
rozestaví jako na kolotoči)

Kolotoč

(4.dívka) Někteří jedou na ryzácích

do povidlové Argentiny.

Někteří jedou atomovými tramvaji

do vesmíru

bez držení.

Hudba prosakuje nízkým nebem

jako by loňské století

skučelo nad hlavou

pro všechno, co jsme milovali

a co budeme milovat.

A jezdci na koních
a pasažéři červených tramvají
budou vzduchoplavci a inženýry.

Ale chlapeček, který
na bobku pozoruje ten elektromotor vespod,
elektromotor pohánějící polednice,
perníkové chaloupky,
jakož i zkornatělou
princeznu z papundecklu,

(Žáček) ale chlapeček,
který poznamenal -
- toto ale jede jako s hnojem,
tento chlapeček
bude básníkem.

(Žáček, který seděl na bobku,
vstává, 2., 3., 4. dívka pryč.
1. dívka přistoupí k Žáčkovi,
chápatícím pohybem mu pohladí
vlasý)

(1. dívka) Hlava
Hlava.

(Žáček) Je tam kosmická loď
a projekt
zrušit hodiny na piáno.

A je tam
Noemova archa
která bude první.

A je tam
úplně nový pták,
úplně nový zajíc,
úplně nový čmeláček.

Je tam násobilka,
je tam antihmota.
A vůbec to nejde učesat.

Elektronické počítače

(Uč.)

(suše)

Spočítají vám
všecky ty plátky růží
a duše nesmrtelné,
poetové.

Bude to dlouhá řada nul.

Spočtou vám
tu vaši kostkovanou
imaginaci
heřmánky slov,
jateční selátka rýmů.

Budeme
řada impulsů,
silokřivky skalů
a srdce počítačů,
jedničky, dvojky
a prázdná místa děrovacích štítků.

(Všechny dívky na scéně)

(3.dívka) Veškeré tajemství
proběhne řadiči,
operačními jednotkami
a jako modrojasno
stane v bubnové paměti.

(4.dívka) Ale úhrnem

vyjde

čistá váha pravdy

v miligramech.

(2.dívka) Ale mezi katodou a antikatodou

magickým tichem

dále

proudem poteče

poezie

a opálové snění,

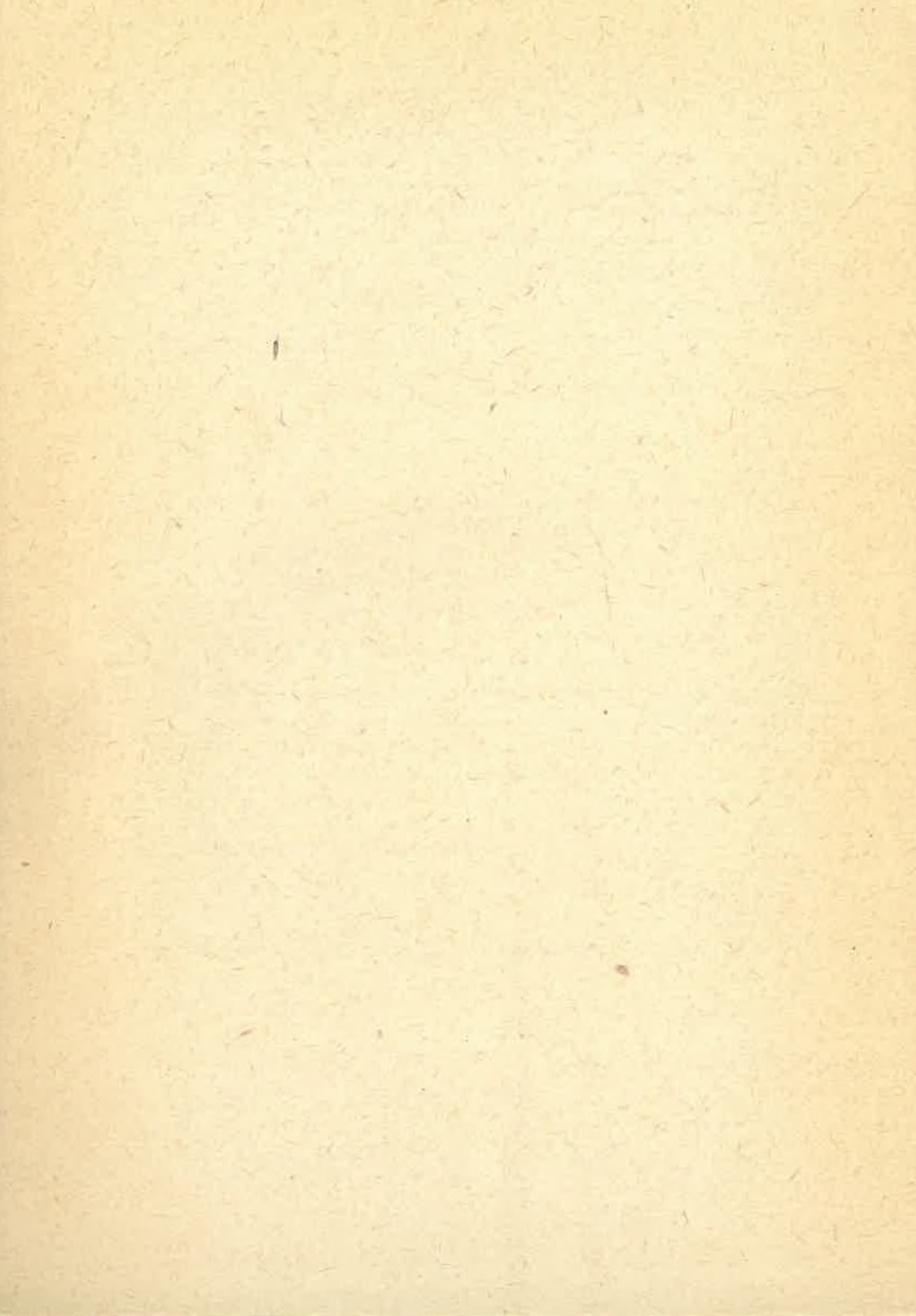
(1.dívka) lidštější

oč lidštější je věda

nežli nevědění.

Konec.

(Názvy básní jsou uvedeny jen pro informaci čtenáře, do
pásmu nepatří .)

ZDARMA